

Raadsvoorstel

Onderwerp: Brabant Culturele Hoofdstad 2018

Agendanr. :
Reg.nr. : xxxxx
B&W verg. : 22 mei 2012
Commissie : Bestuurszaken
Cie_verg. : 14 juni 2012
Raadsverg. : 26 juni 2012

1) Status

Op grond van uw budgettaire bevoegdheid, bieden wij, ter vaststelling aan het voorstel om in te stemmen met de kandidaatstelling voor de titel Europese Culturele Hoofdstad 2018 en de daarbij behorende governance en middelen.

2) Samenvatting

Op 25 januari 2011 heeft u ingestemd met de hoofdlijnen van het koersdocument 2018 Brabantstad Culturele Hoofdstad (BCH2018) als basis voor het op te stellen bidboek. Tevens hebt u ingestemd met de officiële kandidatuur van Brabantstad als culturele hoofdstad in 2018 en daarmee groen licht gegeven voor de overgang naar de bidfase (opstellen bidboek). Op zichzelf is het goed voor Brabant (en 's-Hertogenbosch). Op de achtergrond speelt mee het zeker stellen van een bijdrage uit de middelen BCH2018 t.b.v. Jeroen Bosch 500 (JB500). Onlangs bent u uitvoerig geïnformeerd (informatieavond 5 april 2012; raadsvoorstel d.d. 8 mei 2012) over de stand van zaken m.b.t. JB500. U ontvangt hierbij het Bidboek versie 1.0 'De Kunst van het Samen Leven'. En daarmee staan we aan de vooravond om ons, samen met de andere partners, formeel kandidaat te stellen voor de titel Culturele Hoofdstad van Europa in 2018. De eerste stap op weg hier naartoe is aan u, door te besluiten of we het bidboek gaan indienen. (Bijlage 1 schetst de volledige route op weg naar kandidaatstelling.)

3) Voorstel

Bijgaand concept – raadsbesluit vaststellen waarin wordt gevraagd om te besluiten tot:

1. in te stemmen met kandidaatstelling voor de titel Culturele Hoofdstad van Europa door het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Eindhoven op basis van het Bidboek versie 1.0 "De Kunst van het Samen Leven" mede namens Breda, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg en de provincie Noord-Brabant.
2. in te stemmen met de bestuursovereenkomst tussen Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg, de provincie Noord-Brabant en de (nog op te richten) stichting 2018Eindhoven|Brabant als basis voor de meerjarige samenwerking in het kader van de ambitie BrabantStad Culturele Hoofdstad.
3. in te stemmen met de opdracht aan de stichting 2018Eindhoven|Brabant 2018.

4. in te stemmen met het beschikbaar stellen van €10 miljoen, waaronder begrepen de overeengekomen investeringen gedaan in de bidbookfase (t/m 2013), de investeringen in de periode 2014 tot en met 2020 t.b.v het uiteindelijke programma; dit onder voorwaarde van het behalen van de titel Culturele Hoofdstad 2018 en met inbegrip van de clause dat 's-Hertogenbosch € 8 mln in 'natura' levert (JB500 projecten) en € 2 mln additioneel ter beschikking stelt en deze € 2 mln te reserveren in het gedekte deel van het structuurfonds als aanvullende bijdrage BCH.

Steller : Jules Goris
Tel. : (073) 615 56 69
E-mail : j.goris@s-hertogenbosch.nl

4 Inleiding

In 2011 hebben alle Raden en Staten van de BrabantStad partners ingestemd met het opstellen van een bidbook waarmee we ons kandidaat kunnen stellen voor de titel Culturele Hoofdstad van Europa in 2018. We presenteren u hierbij het resultaat. Hiermee staan we aan de vooravond om ons formeel kandidaat te stellen. De eerste stap op weg hier naartoe is aan u, door te besluiten of we het bidbook gaan indienen.

Het Bidbook moet kunnen rekenen op politieke steun en toereikende financiële middelen om de plannen te realiseren. In de vijf steden en gelijktijdig ook in Provinciale Staten worden Raden en Staten gevraagd of het bidbook mede namens u (hen) mag worden ingediend. Hiertoe worden/zijn min of meer eensluidende voorstellen aan Raden en Staten voorgelegd. Voor de gemeenteraden van Breda, Eindhoven, Helmond 's-Hertogenbosch en Tilburg is dit ook het moment waarop zij ook gevraagd worden om zich uit te spreken over financiële participatie aan deze meerjarige samenwerking door de betreffende gemeente. En in het verlengde van de eerder (raadsvergadering 20 maart 2012) met u besproken governance, vragen we u in te stemmen met de bestuursovereenkomst en de opdracht aan de stichting Eindhoven|Brabant 2018.

18 redenen om ja te zeggen tegen de voorliggende besluiten

1. **Cultuur is aantoonbaar een van de belangrijkste factoren voor een gunstig vestigingsklimaat**
2. **Innovatie is het sleutelwoord voor de toekomst van BrabantStad, en we zetten cultuur in als impuls aan innovatie op elk gebied**
3. **Brabant is economisch en innovatief een koploper, maar cultureel niet. Een inhaalslag is nodig**
4. **Culturele hoofdstad is een unieke kans die ergens in Nederland wordt benut**
5. **Culturele Hoofdstad versterkt sociale cohesie en een gevoel van trots van de Brabanders**
6. **De titel geeft een versnelling aan plannen die sowieso nodig zijn**
7. **De investering loont, zo tonen eerdere titelhouders. Ook de lokale en regionale economie profiteren**
8. **Door samen te investeren deel je de lasten en vermenigvuldig je de opbrengsten**
9. **Complementariteit tussen de steden leidt tot meer diversiteit en betere kwaliteit in culturele aanbod**
10. **De culturele sector kan zich door deze duurzame impuls bekwamen in cultureel ondernemerschap**
11. **De investering verspreid over 2014 - 2020 geeft de culturele sector tijd zich te reorganiseren**
12. **Juist tijden van financiële krapte vragen om creativiteit en inventiviteit**
13. **€50 miljoen investeren culturele hoofdsteden doorgaans, tegenover €10 miljoen per stad in dit voorstel**
14. **Samen Culturele Hoofdstad is een oefening in de kunst van het samen besturen**
15. **De governance staat borg voor artistieke autonomie en betrokkenheid van de opdrachtgevers**
16. **BrabantStad toont Nederland en Europa hoe te werken in de netwerkorganisatie in de praktijk**
17. **De opdracht aan de stichting is stevig verbonden met de ontwikkelopgaven van stad en regio**
18. **We bouwen voort op het bestaande en de kracht van Brabant en maken ruimte voor vernieuwing**

Waarom Culturele Hoofdstad en waarom nu?

Het zijn van Culturele Hoofdstad versnelt maatschappelijke ontwikkelingen in stad en regio. Cultuur wordt een katalysator om een sprong voorwaarts te maken.

1. Investeren in cultuur is noodzakelijk voor een goed vestigingsklimaat

Om internationaal een koploper te blijven als slimme en innovatieve regio, is investeren in cultuur noodzakelijk. Want cultuur is aantoonbaar een van de belangrijkste factoren voor een gunstig vestigingsklimaat. Zowel de veelzijdigheid als de kwaliteit van het culturele aanbod bepaalt in belangrijke mate de aantrekkelijkheid van de regio en is een factor voor mensen en bedrijven om zich ergens te vestigen. En het is een factor waar overheden invloed op kunnen uitoefenen, anders dan bijvoorbeeld geografische ligging dat weliswaar een factor van betekenis is, maar niet te beïnvloeden. Juist op cultureel gebied lopen we achter. Er is dus een inhaalslag nodig.

2. Innovatie als leidend thema

Innovatie tekent de kracht en de potentie van onze hele provincie. Naast het vele erfgoed in BrabantStad kunnen we ons als BrabantStadpartners met innovatie onderscheiden. Innovatie betekent niet dat het gaat om technologische vooruitgang alleen. Innovatie zal zitten in de manier van samenwerken en van co-creëren, het zal zichtbaar zijn in de manier waarop publiek wordt betrokken en benaderd. Het zal ook zeker gaan om sociale innovatie en over innovatie van economische modellen in de cultuur. De marketing en communicatie zal geschieden op onderscheidende, innovatieve wijze. Uiteraard zal innovatie ook zichtbaar zijn in de inhoudelijkheid van de projecten, de festivals en de programma's. De innovatie zit ook in de manier waarop de steden en de provincie samenwerken, waarbij we complementair zijn en in staat om de eigen belangen ondergeschikt te maken aan het grotere gezamenlijke belang.

3. De titel is een unieke kans

In 2018 levert Nederland, net als Malta, de Culturele Hoofdstad van Europa. Het is een prestigieuze titel. De stad die de titel krijgt, verzorgt een jaar lang een cultureel programma voor bezoekers uit binnen- en buitenland. We zijn er van overtuigd dat de titel een belangrijke positieve impuls geeft aan gewenste ontwikkelingen in BrabantStad. Het past perfect bij de ambitie van BrabantStad om te willen blijven behoren tot de internationale topkennis- en innovatieregio's. En door te investeren geven we een antwoord op de problemen veroorzaakt door de huidige economische tegenwind. In een tijd waarin het Rijk ons verplicht tot forse bezuinigingen, is investeren in cultuur, anders dan velen denken, geen luxe. Door te investeren in culturele hoofdstad, investeren we in onze toekomst. En we hebben het geluk dat we het samen doen, waardoor we de lasten kunnen delen.

4. Sociale effecten

Culturele Hoofdstad draagt bij aan de sociale cohesie en een gevoel van trots van de Brabanders op de regio en het heeft een positieve impact op het imago, zo leren ervaringscijfers. In steden die de titel Culturele Hoofdstad van Europa hebben (gehad), blijkt een aanzienlijke versterking van het culturele klimaat zichtbaar. Ook is sprake van een duurzame toename van de culturele participatie met gemiddeld 30%, vooral in de leeftijdsgroep 18- tot 25-jarigen.

De sociale cohesie en lokale trots worden door de titel Culturele Hoofdstad versterkt. Dit blijkt onder meer uit de aanzienlijke deelname van burgers en doelgroepen als jongeren aan Culturele

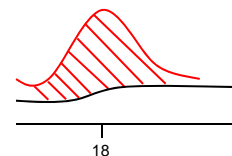
Hoofdstadprogramma's én uit het grote aantal vrijwilligers. Zo kreeg Lille 2004 ongeveer 17.000 vrijwilligers op de been. Deze maatschappelijke impact is van onschatbare waarde. In deze fase van de totstandkoming van het bidbook is al met vele betrokkenen uit overheid, culturele sector, onderwijsveld en bedrijfsleven gesproken en is hard gewerkt aan een kansrijke en inhoudelijk authentieke koers voor de kandidaatstelling.

Ook krijgen stad en de regio een aantrekkelijker en een sterker imago in binnen- en buitenland.

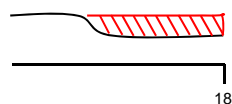
5. Nieuwe mogelijkheden voor de culturele sector

De culturele sector heeft te maken met onontkoombare bezuinigingen. Deze kunnen we met incidentele middelen niet ongedaan maken. De impuls door de investeringen in Culturele Hoofdstad geeft ruimte aan het culturele veld om zichzelf opnieuw uit te vinden op zoek naar hernieuwde maatschappelijke legitimatie. De jaren op weg naar 2018 en 2018 vormen een 'living lab'. 2018Eindhoven|Brabant biedt kansen om vraaggericht werken te stimuleren en vraag-en-aanbod in de culturele sector nauwer op elkaar te laten aansluiten.

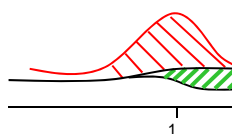
Een schematische schets van de betekenis van de investeringen in Culturele Hoofdstad:

- a. De situatie zoals deze leek te zijn voor de bezuinigingen: *de investeringen in Culturele Hoofdstad (rood in het schema) zorgen voor een piek in de periode 2016 – 2020 en zorgen voor een hoger niveau van de culturele basisinfrastructuur nadien (zwart in het schema)*

- b. De situatie wanneer de gelden voor Culturele Hoofdstad worden benut om gaten te dichten: *met incidentele middelen wordt het niveau van de culturele basis tijdelijk op peil gehouden (rood in het schema). Na deze investeringsimpuls vervalt de culturele sector alsnog naar een lager niveau (zwart in het schema).*

- c. De situatie zoals voorgesteld, een impuls om de sector als geheel te versterken en verheffen: *de culturele sector krijgt door deze impulsinvestering in de periode 2014 – 2020 (rood in het schema) kansen om het cultureel ondernemerschap te beproeven, meer vraaggericht en nauwer te gaan samenwerken – met elkaar en met het bedrijfsleven (groen in het schema). Op die manier ontstaat een sector die in 2020 anders georganiseerd is en haar waarde opnieuw heeft bewezen, met name ook voor het Brabantse bedrijfsleven dat nauwer betrokken is, waardoor de sector een hoger basisniveau bereikt dan van waaruit nu wordt gestart (zwart in het schema).*

6. We zijn kansrijk met het profiel van Eindhoven|Brabant

De aanleiding voor Brabant om mee te doen met de kandidaatstelling is de overtuiging dat door cultuur een sterkere stad en regio ontstaat, zowel

economisch als sociaal. Troeven die deze regio daarbij inzet zijn onze excellentie als kennis- en innovatieregio en de unieke open innovatiemethode als beproefde Brabantse werkwijze met relevantie voor heel Europa. Ook de verregaande duurzame samenwerking tussen overheid, ondernemers, onderwijs en onderzoek die haar vruchten afwerpt, spreekt nationaal en internationaal tot de verbeelding. Deze krachten, in combinatie met de nog altijd sterke sociale verbondenheid, mede dankzij een onder de Brabanders breed gedeelde beoefening van amateurkunst – van harmonieën, fanfares, toneelverenigingen tot en met carnaval en bloemencorso – maakt deze regio uniek en krachtig tegelijkertijd. Eindhoven is, denk aan Brainport, een prima vertegenwoordiger van dit profiel.

We zijn er van overtuigd met Eindhoven een kansrijke kandidaat te hebben voor de titel. Overwegingen die ertoe hebben geleid dat de Stuurgroep 2018Brabant heeft gekozen voor Eindhoven als indienende stad:

2018 EINDHOVEN

BRABANT SAMEN

CULTURELE HOOFDSTAD | *Kandidaat* |

- a) De officiële regels stellen dat alleen een stad mag kandideren voor de titel Culturele Hoofdstad.
- b) Eindhoven heeft met de combinatie van techniek, design en innovatie een krachtig profiel dat zich onderscheidt van de concurrenten, want anders dan de Nederlandse concurrenten heeft de stad juist geen historische binnenstad.
- c) De stad heeft enkele toonaangevende culturele instellingen en activiteiten die de kandidaatstelling stevig kunnen maken en nu al een Europese/internationale bekendheid en programmering hebben. Denk aan Muziekgebouw Frits Philips, Van Abbemuseum, Designhuis, de Dutch Design Week, het jaarlijkse STRP Festival, GLOW en Extrema
- d) In het bidbook kan goed worden uitgelegd welk vraagstuk door middel van cultuur wordt opgelost: de meest innovatieve regio heeft cultuur nodig om een aantrekkelijke en bruisende regio te worden.
- e) Het is de grootste stad, internationaal het meest bekend en goed bereikbaar met Eindhoven Airport als poort naar Europa.

7. Voorziene rendementen

Ervaringen van eerdere Culturele Hoofdsteden tonen dat de investering in Culturele Hoofdstad loont. Uit een evaluatie van de Culturele Hoofdsteden van Europa, het zogeheten Palmer-rapport (2004)¹, blijkt dat de betrokken steden hun investeringen vrijwel altijd kunnen verzilveren – zowel materieel als

¹ “European Cities and Capitals of Culture, study Prepared for the European Commission”, Palmer/RAE Associates – international Cultural Advisors

immaterieel. In de regel: hoe groter de investering en hoe beter het programma, des te groter en duurzamer de opbrengsten. Aan het 'merk' Culturele Hoofdstad van Europa danken titeldragers een verbetering van de culturele infrastructuur die structureel meer toeristen oplevert. Feit is ook dat de publieksaandacht niet wegebt na de laatste dag van het titeljaar.

Voor 2018 Eindhoven|Brabant is door Prof. Dr. Richards² van de Universiteit van Tilburg in een prognose berekend dat de eigen investering leidt tot directe economische opbrengsten die daar een veelvoud van zijn, onder meer uit entreegelden en bezoekersbestedingen in hotels en horeca. De bezoekersbestedingen vormen het grootste aandeel. Inkomsten van de culturele sector, groei van het zakelijk toerisme en mediawaarde zijn andere directe economische opbrengsten. Naast deze directe economische opbrengsten is sprake van een indirecte economische impact, de effecten die de gestegen omzet (als gevolg van de bezoekersuitgaven) op de rest van de economie heeft. Denk hierbij aan de inkomsten voor toeleveranciers, vervoerbedrijven, steigerbouwers, enzovoorts. Voor elke euro die stad en provincie investeren, komen vele euro's terug. Bijlage 8 geeft inzage in de berekende rendementen door Richards.

5) De betekenis voor onze stad

De artistieke visie van Brabant Culturele Hoofdstad 2018, samengevat in het Bidbook 1.0 met als thema "De Kunst Van Het Samenleven", biedt voor 's-Hertogenbosch een interessante, inspirerende en inhoudelijke uitdaging. De visie schetst de noodzaak om nieuwe artistieke inhoud te koppelen aan de omgeving, die vraagt om het leggen van nieuwe verbindingen tussen sectoren en tussen mensen. Verbindingen tussen kunst en samenleving, tussen eigen identiteit en de anderen, tussen traditie en vernieuwing. We herkennen dat als een actuele noodzaak, als een opdracht aan de overheden, maar ook aan de cultuursector. Traditioneel zijn het ook de thema's waar de stad sterk in is. 's-Hertogenbosch hecht er aan dat de stad een programmering biedt die aan deze visie inhoud geeft. We hechten ook aan het verbinden van de programmaonderdelen. De thema's zijn geen inhoudsloze kapstok waar we naar willekeur een haakje bijplaatsen of weghalen. Geen vernieuwing zonder historie, geen oog voor de wereld zonder eigen identiteit. Met het programma voor 's-Hertogenbosch willen we een samenhangend pakket opstellen waarbij we niet alleen onze stad verbinden aan Brabant maar ook voor de stad de thema's inhoud geven.

Verbinding met de thema's uit het Bidbook

Wij verbinden de mensen: De stad van Ontmoetingen

's-Hertogenbosch is een stad van ontmoetingen. Het is geen toeval dat 's-Hertogenbosch tot de top3 behoort van steden met het grootste podiumkunstaanbod van Nederland, de kunstvorm die bij uitstek reflecteert op ontmoetingen tussen mensen en die alleen in sociaal verband vorm krijgt.

² Prof. Dr. Greg Richards, Universiteit van Tilburg, is gespecialiseerd in de analyse en ontwikkeling van cultureel en creatief toerisme in steden als Amsterdam, Rotterdam, Den Bosch, Barcelona, Londen en Edinburgh (GB) en Amman (Jordanië) en Macau (China).

Theaterfestival Boulevard, November Music, Festival Cement , Internationaal Vocalistenconours, Verkadefabriek en de Toonzaal behoren tot de top in Nederland. Matzer, Artemis en Productiehuis Brabant zijn landelijk opererende gezelschappen. Daar omheen is een groot netwerk van podiumkunstenars en organisatoren actief.

Niet voor niets brengt de muziekbeoefening in verenigingsverband uitvoeringen voort die behoren tot de top van Nederland. En is de Oeteldonkse Bouwhal niet bij uitstek een ontmoetingsplaats voor creativiteit ? Kunst en verbeelding is in onze stad een artistiek en een sociaal fenomeen. Kunst, kunstenaars en de stad verbinden zich gemakkelijk.

Wij maken de stad: Stad Van Verbeelding

Hoewel het benoemen van een stedelijke identiteit een hachelijke onderneming is zullen de meesten in en buiten 's-Hertogenbosch een eigen karakter herkennen. De herkenbaarheid van de stad is af te lezen aan de rijke historische binnenstad en haar vestingwerken maar ook aan hedendaagse pareltjes van moderne gebiedsontwikkeling en stedelijkheid zoals de spoorzone .

's-Hertogenbosch is een stad van verbeelding en fantasie. Niet voor niets zijn de inwoners trots op haar grootste zoon Jheronimus Bosch. Niet voor niets is het Oeteldonkse carnaval, het grote feest van verbeelding en fantasie, nog steeds springlevend. Niet voor niets is de stad ook nu nog een plek waar kunstenaars graag werken.

Wij ontdekken de toekomst: Traditie en vernieuwing

De inwoners van 's-Hertogenbosch zijn trots op de historie van de stad met haar vestingwerken, Binnendieze, Sint-Jan. De Bossche archeologische dienst behoort tot de allerbeste van het land. We zijn ons bewust van de kwaliteiten uit het verleden. Niet voor niets kan de grootse herdenking van het 500e sterfjaar van Jheronimus Bosch, blijkens een onderzoek onder de bevolking, rekenen op een groot draagvlak.

Maar we zijn geen stad van krampachtig vastklampen aan het verleden. De erkenning van onze identiteit geeft ook de kracht om nieuwsgierig te zijn naar het onbekende. Innovatieve en dienstverlenende bedrijven zijn goed vertegenwoordigd, en in de De Gruyterfabriek ontstaat een netwerk en broeinest van creatieve industrie. De stad verstaat de kunst van vernieuwen, van ontwikkelen.

Langs de bovenstaande lijnen staan we voor een samenhangend programma op drie niveaus; de stad, de provincie en de wereld. We vinden het wezenlijk aan de artistieke visie dat we niet alleen een ambitie hebben tot ver buiten de provincie, maar de thema's ook in de stad zelf tot leven brengen. Onze drie invalshoeken zijn dan ook het onlosmakelijk geheel waarmee we op weg gaan naar Jheronimus Bosch 500, Europese Culturele Hoofdstad 2018 en daarna. Het is niet alleen een programma voor een groot cultureel feest maar een programma voor De Kunst van het Samenleven. Al hopen we natuurlijk dat het ook een grootse manifestatie wordt.

In het prisma dat de artistieke visie is, kiezen we voor focus op vier ankerpunten. De ankerpunten zijn nodig om samenhang, massa en herkenbaarheid te krijgen. Op deze ankerpunten leggen we de verbindingen tussen de drie ambitieniveaus; de stad, Brabant en de wereld.

Museumkwartier

(Inter)nationaal aansprekende tentoonstellingenreeks in het nieuwe Museumkwartier. Het nieuwe Museumkwartier opent haar deuren in 2013 en zal het grootste museum zijn buiten de Randstad. Een majeure museale omgeving voor 's-Hertogenbosch, Brabant tot over de landsgrenzen. Het voornemen is om periodiek (om het jaar) een grote internationale tentoonstelling samen te stellen, te starten met Jheronimus Bosch in 2016, gevolgd door Vincent van Gogh in 2018. Als prelude in 2014/2015 een tentoonstelling i.s.m. Museo Escorial (collectie Filips II).

Spoorzone

De voormalige fabriek van De Heus in de Bossche spoorzone wordt ontwikkeld tot culturele broedplaats, onder de naam DETUIN|UNITED. Dit terrein vormt het scharnier tussen het Boschjaar 2016 en Brabant Culturele Hoofdstad 2018. Het biedt plaats aan bijzondere projecten op het snijvlak van kunst, cultuur en sociale cohesie (Kunst van het Samenleven), zoals een grootschalige theaterattractie op locatie (i.s.m. met het Zuidelijk Toneel/Matthijs Rümke en internationaal gekende regisseurs/artists in residence/relatie Erasmus – Utopia) voor dag en avondbezoek, gericht op grote publieksaantallen. Daarnaast is DETUIN|UNITED de locatie waar vooral de programmaonderdelen uit het 'Visioen van de Stad' zullen worden gerealiseerd (culturele cohesieprojecten/Kunst van het Samenleven).

Binnenstad

Een (intern)nationaal aansprekend Podiumkunstprogramma in het nieuwe Stadstheater en op de locaties van Festival Cement, Theaterfestival Boulevard en November Music (met inbegrip van de locatie DETUIN|UNITED). In ieder geval 5 wereldpremières die passen in het hoofdprogramma van Culturele Hoofdstad, te continueren in 2018. Dit programma komt tot stand i.s.m. toonaangevende nationale en internationale gezelschappen, alsook door internationale co-producties met festivals en gezelschappen in Europa en de VS.

Jheronimus Bosch 500

Continuering en verbijzondering van het Jheronimus Bosch-programma in 2016 en daarna. Evenementen rond Jheronimus Bosch verzelfstandigd verankeren aan de stad: Bosch Art Film, Bosch Parade, Bosch Junior Parade, BYTS en Bosch Requiem. Ontwikkeling van een fysiek Bosch Spoor in de historische binnenstad: verbinding tussen locaties t.b.v. (inter)nationaal cultuurtoerisme: Moriaan, Bosch Woonhuis, St.-Jan/Bouwloods, JBAC.

Het werken aan de Kunst van het Samenleven vraagt een gepassioneerde inzet van de betrokken partijen. Als stad willen we de culturele ondernemers die in dit maatschappelijk programma zo belangrijk zijn in brede zin blijven ondersteunen. De ambitie in BCH2018 koppelen we dan ook aan een inspanningsverplichting om een breed en degelijk cultuurbeleid te blijven voeren. We doen het samen, in lijn van het verbindende thema, met de partners. Daarmee ontstaat een sterker geheel, wordt aansluiting met het reguliere cultuurbeleid vanzelfsprekender, en vergroot het draagvlak zich.

Hiervoor zijn een aantal projecten kort aangeduid. Er zijn veel projecten ingediend bij het

programmabureau. Er zijn ook nog aanvullende ideeën. Er is een staalkaart aan ideeën in verschillende stadia van ontwikkeling. Een aantal voorbeelden zijn:

Het Stedelijk Museum werkt vanuit haar geworteld zijn in de kunst en vormgeving aan een project rondom "open design", waarmee nieuwe opvattingen van het kunstenaarschap en de rol van de vormgever, worden verkend. Het Internationaal Vocalistenconcours wil haar internationale positie als ontdekker en begeleider van jong vocaal talent verder uitbouwen. November Music heeft een City Park project in voorbereiding waarbij podiumkunsten in relatie worden gebracht met reizen door het Brabantse landschap. Festival Boulevard heeft een uitgebreid programmavoorstel ingebracht waarbij internationale samenwerking in productie, samenwerking met zowel gevestigde namen als jong talent, het vernieuwen van het straattheater, elementen zijn.

In het uitgebreide project Jheronimus Bosch 500 zijn veel stedelijke partners die hier genoemd zijn betrokken. Het grote restauratieproject voor de schilderijen van Bosch en de tentoonstelling vormen het hart van dit project. Bosch Art Film; (kunstenaars en film), BYTS (jonge internationale selectie kunstenaars) en de Bosch Parade vormen verbindingen naar deze tijd. De TUIJEN] UNITED vormen een aansprekend en inspirerend decor en broedplaats voor een vermenging van kunst en publiek op een hoog niveau.

De genoemde voorbeelden zijn niet het hele verhaal. In 's-Hertogenbosch willen we werken aan het verder ontwikkelen van deze, en andere voorbeelden tot een samenhangend programma dat voor de stad en voor de culturele hoofdstad betekenis heeft

Financien

Zoals gezegd, op 25 januari 2011 hebt u ingestemd met de hoofdlijnen van het koersdocument 2018 Brabantstad Culturele Hoofdstad als basis voor het op te stellen bidboek. Tevens hebt u ingestemd met de officiële kandidatuur van Brabantstad als culturele hoofdstad in 2018 en daarmee groen licht gegeven voor de overgang naar de bidfase (opstellen bidboek).

Daarbij is tevens aangegeven om met Jheronimus Bosch 500 een belangrijke pijler te leveren voor Brabantstad Culturele Hoofdstad en met het Bosch-krediet de voorwaardelijke gemeentelijke financiële bijdrage (8 van de gevraagde € 10 mln) veilig te stellen. Onlangs hebben wij u hierover uitgebreid geïnformeerd in het raadsvoorstel over de aanvraag 2 tranche van € 4 mln voor Jheronimus Bosch 500.

Daarmee brengen wij onze meerjarenmanifestatie Jheronimus Bosch 500 in als bijdrage aan BCH 2018. Uiteraard betreft het die onderdelen die BCH2018-waardig zijn (zoals de Bosch tentoonstelling, het Bosch Research & Conservation Project en het (inter)nationaal aansprekende programma in het nationaal evenementenjaar 2016), te beoordelen door de artistiek directeur BCH 2018. De facto betreft dit een bedrag van € 6,8 mln (€ 8 mln minus reeds geleverde bijdragen vanuit JB500 ter hoogte van € 1,2 mln). Met de artistieke leiding van BCH 2018 hebben wij overeenstemming over de onderdelen die optellen tot een bedrag van minimaal € 6,8 mln.

Op grond van de gevraagde bijdrage van € 10 mln resteert een bedrag van € 2 mln. JHeronimus Bosch 500 is onlosmakelijk verbonden met BCH, wij stellen voor de aanvullende € 2 mln die nodig is voor BCH onder te brengen in het gedekte deel van het structuurfonds. In het structuurfonds nemen

we daartoe een reservering op. Na de eventuele toekenning van de kandidatuur zullen wij u vragen het bedrag feitelijk ter beschikking te stellen.

Van de gevraagde € 10 mln keert minimaal € 10 mln terug in de stad. Wij gaan er van uit dat dit meer zal zijn aangezien er behalve voor JB500 ook middelen nodig zijn voor de overige Bossche projecten uit het bidboek.

Indien de titel onverhoopt aan Brabant voorbij gaat, dan zijn wij voornemens alle energie te focussen op 2016, het Jeroen Bosch jaar. Alsdan overwegen wij aan u voor te stellen de extra 2 miljoen ten goede te laten komen aan Bossche instellingen en deze uit te nodigen hun voor 2018 voorziene projecten reeds in 2016 tot uitvoering te brengen.

6) Bidbook

In het Bidbook versie 1.0 "De Kunst van het Samen Leven" (bijlage 2) leest u de inhoudelijke koers en programmering waarmee 2018Eindhoven|Brabant zich kandidaat wil stellen voor Culturele Hoofdstad van Europa. Het bidbook is digitaal reeds eerder ter beschikking gesteld aan alle raadsleden. Het is ook nog na te lezen op http://www.2018eindhoven.eu/media/82244/2018_brabant.html. Printversies zijn opvraagbaar bij de steller.

6.1 Een leeswijzer voor het Bidbook versie 1.0 "De kunst van het Samen Leven"

De Europese Commissie heeft vastgestelde eisen waaraan het bidbook moet voldoen. De belangrijkste voorwaarde is dat het bidbook antwoord geeft op een lange rij vragen. Het soort informatie dat in het bidbook wordt gepresenteerd is dus geen eigen keuze van de kandidaten. Een andere eis is het totaal aantal pagina's, dat gemaximeerd is.

De voorwaarde dat één stad het bidbook indient heeft gevolgen voor de wijze waarop het programma in het bidbook is gepresenteerd. Het perspectief van Eindhoven is nadrukkelijk toegepast bij de beschrijving doelstellingen, motivatie om mee te dingen naar de titel et cetera. De netwerkbenadering komt juist weer tot uitdrukking in de artistieke programmering. Ook dat is conform de Europese regels die betrokkenheid van de regio als een pluspunt zien. In alle steden, het tussen- en omliggend gebied worden grote, iconische projecten gerealiseerd. In het Bidbook versie 1.0 "De Kunst van het Samen Leven" dat u bij dit voorstel ontvangt, ziet u ook lege pagina's. Het is dan ook nog niet af. Het culturele programma blijft zich ontwikkelen, zelfs na de toewijzing van de titel. Het is onmogelijk én onwenselijk om anno 2012 het artistieke programma van 2018 te presenteren.

Instemmen met kandidaatstelling op basis van het Bidbook versie 1.0 "De Kunst van het Samen Leven", betekent dat u het bidbook accepteert als basis voor de nominatie door de gemeente Eindhoven mede namens u en dat u instemt met:

- Ons motto "de kunst van het samen leven"
- Onze missie: kunst en cultuur in te zetten als inspiratiebron en aanjager voor het ontwikkelen van een moderne Europese mozaïekmetropool, waar de Brabantse steden, inwoners,

bedrijven en instellingen – samen met hun Europese counterparts – duurzaam van de opbrengsten profiteren

- De 3 thema's:
 - we verbinden mensen
 - we maken de stad
 - we ontdekken de toekomst
- De BrabantStad-samenwerking, geografische spreiding en uitwerking via routes door de regio.

Want deze onderdelen leggen we vast. Voor het overige laat het bidbook zien wat mogelijk is.

6.2 Selectieprocedure

In oktober van dit jaar wordt, indien u daartoe besluit, het officiële bidbook gepresenteerd en ingediend bij het ministerie van OCW. In november start de selectieprocedure. Medio 2013 zal het ministerie een shortlist bekend maken. Op dat moment valt een aantal kandidaten af. De definitieve selectie vindt plaats eind 2013. Dan wordt bekend gemaakt welke stad zich in 2018, samen met Valetta, de hoofdstad van Malta Culturele Hoofdstad van Europa mag noemen.

7) Bestuursovereenkomst en opdracht

De meerjarige samenwerking 2018Eindhoven|Brabant die reikt tot en met 2020, is een oefening in de kunst van het samenwerken. BrabantStad verstaat deze kunst en we willen ons er verder in bekwamen. Want we zijn er van overtuigd dat samenwerken het goede antwoord is op de kansen en bedreigingen die op ons af komen. Om de huidige en toekomstige opgaven aan te kunnen pakken, hebben overheden elkaar, maatschappelijke en private partners nodig. Het gaat om krachtenbundeling, integraliteit, nieuwe manieren van verbinden, nieuwe financieringsvormen en aansluiting bij de Europese agenda. Alleen dan is BrabantStad in de toekomst in staat om effectief in te kunnen spelen op de toenemende dynamiek van de omgeving en in staat daadwerkelijk mee te kunnen doen, op nationaal en Europees niveau.

Met 2018Eindhoven|Brabant gaat de BrabantStadsamenwerking een stap verder dan tot dusver. Voor het eerst zullen de partners een gezamenlijk programma, een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie en een gezamenlijk budget beheren. We vinden het belangrijk om de samenwerking goed te organiseren. De BrabantStad partners zullen hiertoe samen een stichting oprichten. Over dit voornemen bent u maart jl. geïnformeerd. In dit voorstel is bijgevoegd de wijze waarop uw wensen en bedenkingen zijn verwerkt. De oprichting van de Stichting zal volgen in juli aanstaande, nadat uw Raden en Staten hebben besloten over de nu voorliggende voorstellen.

Naast de oprichting van deze stichting is het noodzakelijk dat de gemeenten en de provincie onderling goede afspraken maken. Hiertoe is een bestuursovereenkomst opgesteld (bijlage 3). De bestuursovereenkomst regelt de onderlinge verhoudingen tussen de BrabantStadpartners en tussen de BrabantStadpartners en de stichting.

Bijlagen van de Bestuursovereenkomst zijn:

- Opdracht van de partners aan de stichting (bijlage 4)
- Meerjarenbegroting en financiële uitgangspunten (bijlage 5)
- Conceptbeschikking (bijlage 6)
- Werkwijze Raad van Toezicht (reglement; bijlage 7), waarin de verankering zal plaatsvinden van de klankbordgroep/ Raad van Betrokkenheid uit uw Raden en Staten, die wij in lijn met uw wensen en bedenkingen voorstellen.

De huidige opdracht aan de stichting heeft een looptijd tot uiterlijk 31-12-2014. In deze periode staat de totstandkoming en beoordeling van en draagvlak voor het Bidbook centraal. Het jaar 2014 zal gebruikt worden voor het formuleren en uitzetten van een vervolg richting 2018. Of, in het onverhoopte geval we de titel niet krijgen, voor afwikkeling.

In de opdracht aan de stichting worden onderstaande documenten genoemd als ankers waartoe de stichting zich bij de uitvoering moet verhouden:

1. De Strategische Agenda BrabantStad 2012-2020
2. De context 2018 Culturele Hoofdstad ('de culturele paragraaf' van de Strategische Agenda)
3. 'Plan bidbookfase 2018Brabant (2011-2013)' (maart 2011)
4. '2018Brabant Samen Culturele Hoofdstad, artistieke visie' (mei 2011).

Het Bidbook vormt in 2014 het kader van waaruit de vervolgoopdracht aan de stichting, uitgaande van een positieve juryuitslag, wordt geformuleerd. Deze opdracht heeft dan betrekking op het vijfjarige cultureel programma dat wordt uitgerold vanaf 2014 en dat de internationale allure en het internationaal bereik van BrabantStad zal vergroten. In de drie piekjaren 2016 – 2018 – 2020 spelen alle steden en het om- en tussenliggend gebied een prominente rol en creëren we samen een Brabantbreed programma. De vervolgoopdracht aan de Stichting zal in de eerste maanden van 2014 voor instemming worden

voorgelegd aan de afzonderlijke Colleges. Uw Raden en Staten worden hierover via uw Colleges geïnformeerd.

8) Meerjarenbegroting en financiële uitgangspunten

Vanaf 2012 is gestart met de uitvoering van het eerdere besluit "bidbookfase". De zes partners dragen in deze voorbereidende fase gezamenlijk de lasten; in 2012 en 2013 geven de steden en de provincie elk een jaarlijkse subsidie aan de stichting 2018Eindhoven|Brabant ter hoogte van in totaal € 4 miljoen voor de genoemde jaren, ten behoeve van de bidbookfase.

Ook worden in 2012 en 2013 al enkele projecten uitgevoerd. Onder de noemer 'de opmaat' wordt door de BrabantStad partners gezamenlijk in totaal €6 miljoen geïnvesteerd (€3 miljoen door de steden en €3 miljoen door de provincie) in initiatieven die van groot belang zijn voor het tot stand brengen van

2018Eindhoven|Brabant en die niet kunnen wachten op duidelijkheid en financiering vanaf 2014. Deze investeringen maken onderdeel uit van de totale bijdragen door de steden en de provincie³.

In onderstaande tabel wordt aangegeven in welk jaar middelen van uw Raden en Staten nodig zijn. Deze is gebaseerd op de meerjarenbegroting van de stichting 2018Eindhoven|Brabant (bijlage 5). De partners verplichten zich in de jaren 2014 t/m 2021 jaarlijks onderstaande bedragen beschikbaar te stellen (die samen met de voorinvesteringen 2012 – 2013 ad € 10 miljoen, optellen tot het gezamenlijke budget ad €100 miljoen):

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bijdrage per stad	500.000	700.000	1,32mln	1,1mln	3,55mln	540.000	1,240	50.000
Bijdrage provincie	2,5mln	3,5mln	6,6mln	5,5mln	17,775mln	2,7mln	6,2mln	250.000
TOTAAL	5mln	7mln	13,2mln	11mln	35,5mln	5,4mln	12,4mln	500.000

**) In de subsidiebeschikking geeft 's-Hertogenbosch per jaar aan welk bedrag in natura zal worden bijgedragen met de Jheronimus Bosch 500-projecten (tot een maximum van €8 miljoen, onder de voorwaarde van goedkeuring door de artistiek en zakelijk directeur 2018Eindhoven|Brabant). De Stuurgroep 2018Eindhoven|Brabant heeft hier indachtig de bijzondere positie van de Jheronimus Bosch expositie in 2016 zijnde het openingsjaar en wetende dat dit project in de tijd vooruit loopt en de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch ook al nu middelen beschikbaar heeft gesteld, mee ingestemd.*

- Vanaf 2014, als weten dat we het worden, zal gestart worden met de voorbereiding
- Met drie opeenvolgende biënnales geven we een stevige impuls aan een duurzame verbetering van het culturele klimaat in de regio
- De meerjarige opzet staat garant voor verankering van kennis en ervaringen en duurzame effecten.

Bij de verdeling van deze middelen over projecten wordt gegarandeerd dat ter waarde van de financiële bijdrage van de stad ad. €10 miljoen ten goede komt aan culturele projecten in de stad. De meerjarenbegroting laat daarnaast zien dat een bedrag ter grootte van de overheidsinvestering in haar geheel in culturele initiatieven landt. Zelfs meer: de begroting die is gebaseerd op een voorzichtige raming van 'inkomsten derden' (onder andere sponsoring en bedragen Rijk en Europa), toont dat verwacht wordt dat €105miljoen direct zal worden geïnvesteerd in culturele initiatieven. De overhead is, vergeleken andere projecten en kandidaten, laag: met 11% voor staf en organisatie organiseert 2018Eindhoven|Brabant op efficiënte wijze een dergelijk groot programma.

³ Samen met de eerder genoemde bijdragen in de bidbookfase (elke stad €200.000 per jaar in 2012 en 2013 en de provincie jaarlijks €1 miljoen) worden deze in mindering gebracht op de €10 miljoen per stad: de overeengekomen investeringen gedaan in de bidbookfase.

In het meerjarenbudget geldt voor de gehele periode een verdeling van uitgaven waarbij minstens 87% direct ten goede komt aan culturele projecten en marketing van deze projecten. Rond 1,5 % is beschikbaar voor onderzoek en monitoring. Dat betekent dat maximaal 11% uitgegeven wordt aan staf en organisatie. Daarmee is 2018Eindhoven|Brabant de kandidaat met de laagste overheadkosten.

In de meerjarenbegroting is zichtbaar dat 2016, 2018 en 2020 piekjaren vormen waarin de meeste uitgaven plaatsvinden voor programma en marketing. In de voorafgaande jaren (2015, 2017, 2019) is ook al sprake van een relatief hoog projectenbudget, omdat voorbereidende kosten zijn voorzien om in de piekjaren projecten te kunnen uitvoeren. De uitgaven voor staf en organisatie worden vanaf 2014 opgebouwd om in 2018 voldoende bezetting te hebben. In 2021 is nog een beperkt budget voorzien voor staf en organisatie om te zorgen voor een goede afronding en overdracht.

Sponsorbijdragen worden verwacht vanaf 2016 omdat dan de uitvoering van projecten in het meerjarige programma start. De sponsorstrategie is direct gekoppeld aan de uitvoering van projecten. Er wordt niet gewerkt met de traditionele financiering door het bedrijfsleven met logovermelding als tegenprestatie, maar met partnerships waarbij bedrijven zich aan specifieke projecten verbinden en daartoe kennis, materialen of budget ter beschikking stellen. Deze sponsorstrategie levert netto een hogere waarde en voorkomt bovendien concurrentie met de culturele instellingen die, gedwongen door de bezuinigingen, ook op zoek zijn naar substantiële sponsoring. Met een sponsorwaarde van 20% zet 2018Eindhoven|Brabant in op een ambitieus niveau van publiek-privaat partnerschap.

Het is gebruikelijk dat het Rijk bijdraagt aan de Nederlandse Culturele Hoofdstad, de ervaring van culturele hoofdsteden laat zien dat deze rond 30% bedraagt. Omdat 2018Eindhoven|Brabant een hoog eigen budget inzet en omdat het Rijk fors bezuinigt op cultuur, is hier uitgegaan van een lagere bijdrage van 20%. De Europese Unie draagt bij met een standaard bedrag van €1,5 mln.

Betrokkenheid Raden en Staten

Bij de bespreking van de wensen en bedenkingen hebben uw Raden en Staten aangegeven uw betrokkenheid in de uitvoer van belang te vinden. Wij stellen voor dat de Stichting hiertoe een Klankbordgroep/ Raad van Betrokkenheid initieert, verbonden aan de Raad van Toezicht. We denken aan een groep met daarin twee raads/statenleden per BrabantStadpartner, in totaal 12 personen. Deze groep komt 2 à 3 maal per jaar (en zoveel vaker als door een meerderheid van de Raad van Betrokkenheid en Raad van Toezicht gewenst) met de Raad van Toezicht bijeen en bespreekt de lopende zaken.

9) Tot slot

Het Bidbook moet kunnen rekenen op politieke steun en toereikende financiële middelen om de plannen te realiseren. We leggen u hierbij de stukken en besluiten voor die hierin voorzien. In de vijf steden en gelijktijdig ook in Provinciale Staten vragen we u, Raden en Staten, of het bidbook mede namens u mag worden ingediend. Vóór de indiening zullen wij uw inbreng bij de bespreking van dit voorstel waar mogelijk verwerken. Na de zomer sturen wij u dan het definitief in te dienen Bidbook ter

kennisname toe. En in het verlengde van de eerder met u besproken governance vragen we u in te stemmen met de bestuursovereenkomst en de opdracht aan de stichting Eindhoven|Brabant 2018.

Culturele Hoofdstad gaat over het zien van kansen, over durven dromen en ook over dromen waarmaken. Het zijn de mensen uit Brabant die zich zullen presenteren aan elkaar en aan Europa. Mensen die in 2022 met trots kunnen zeggen "Ik was er bij, ik deed mee en het was goed voor Brabant". De Colleges van de BrabantStad partners zijn er van overtuigd dat de titel een belangrijke positieve impuls geeft aan de gewenste culturele, maatschappelijke, economische, ruimtelijk en bestuurlijke ontwikkelingen in BrabantStad.

Burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch,
De secretaris, De burgemeester,

mr. drs. I.A.M. Woestenberg mr. dr. A.G.J.M. Rombouts

Bijlagen:

1. Routedocument
2. Bidbook
3. Bestuursovereenkomst
4. Opdracht aan de Stichting
5. Meerjarenbegroting en financiële uitgangspunten
6. Conceptbeschikking
7. Werkwijze Raad van Toezicht (reglement)
8. Onderzoek dr. G. Richards 'Onderzoek kansen en impact'
9. Overzicht wensen en bedenkingen raden en Staten t.a.v. oprichten stichting
9. Jaarverslag 2011 programmabureau BCH2018.

Ter inzage:

Bidboek 1.0 'De kunst van het Samen Leven'

De gemeenteraad van 's-Hertogenbosch in zijn openbare vergadering van 26 juni 2012;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 22 mei 2012, regnr. 12.0562

gelet op de Gemeentewet;

Besluit

We vragen u:

1. in te stemmen met kandidaatstelling voor de titel Culturele Hoofdstad van Europa door het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Eindhoven op basis van het Bidbook versie 1.0 "De Kunst van het Samen Leven" mede namens Breda, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg en de provincie Noord-Brabant.
2. in te stemmen met de bestuursovereenkomst tussen Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg, de provincie Noord-Brabant en de (nog op te richten) stichting 2018Eindhoven|Brabant als basis voor de meerjarige samenwerking in het kader van de ambitie BrabantStad Culturele Hoofdstad.
3. in te stemmen met de opdracht aan de stichting 2018Eindhoven|Brabant 2018.
4. in te stemmen met het beschikbaar stellen van €10 miljoen, waaronder begrepen de overeengekomen investeringen gedaan in de bidbookfase (t/m 2013), de investeringen in de periode 2014 tot en met 2020 t.b.v het uiteindelijke programma; dit onder voorwaarde van het behalen van de titel Culturele Hoofdstad 2018 en met inbegrip van de clausule dat 's-Hertogenbosch €8 mln in 'natura' levert (JB500 projecten) en €2 mln additioneel ter beschikking stelt en deze €2 mln te reserveren in het gedekte deel van het structuurfonds als aanvullende bijdrage BCH.

's-Hertogenbosch,
De gemeenteraad voornoemd,
De griffier,

De voorzitter,

drs. A. van der Jagt

mr. dr. A.G.J.M. Rombouts